

AVTONOMIST

Celoletna naročnina 120 K, mesečna 10 „, Posamezne številke se računijo po 2 K.

Inserati se računajo: pol str. 800 K, manjši sorazmerno. — Pri malih oglaših beseda 1 K.

:: Izhaja vsak ponedeljek zjutraj ::

Najnovejše.

Diplomatski poraz.

Zagreb, 30. oktobra. Iz Beograda javljajo: Včerajšnja izjava zastopnika ministrskega predsednika g. Trifkovića smatrajo v splošnem kot izraz našega diplomatskega umika pred zahtevami velike antante. Kar je povedal g. Trifković o slavi naše vojske in o trpljenju in žrtvah Srbov za zaveznike tekom vojske, je vse res in lepo, ne da se pa tajiti, da so nas v odločilnem trenutku „veliki zavezniki“ zapustili in da velika antanta (Francija, Anglija in Italija) ne odobrava naše vnanje politike in politike male antante. Med veliko in malo

antanto je prišlo glede eventuelnega oboroženega nastopa proti Madžarski do očitnega diplomatskega preloma in treba bo mnogo truda, da se ta trenutni prelom zopet premosti. Najočividnejši dokaz za nesoglasje med veliko in malo antanto je potrditev in priznanje v Benetkah sklenjenega sporazuma med Italijo in Madžarsko od strani velike antante. Kot posledico tega priznanja smatrajo politični krogi zadnje vladne izjave predsednika čehoslovaške republike Masaryka in izjavo g. Trifkovića, ki obe zatrjujeta željo po miru.

Krivda demokratov.

Zagreb, 30. oktobra. Iz Beograda javljajo: Zadnji diplomatski neuspeh vodilnih naših državnikov pripisujejo opozicijskim krogi izključno demokratom. Demokratje dobro vedo, da ima radikalna stranka res velike zasluge za srbsko državo. Radikalci lahko s ponosom kažejo na svoje velike državniške uspehe, ker so dali srbskemu narodu dobro armado, katero so z velikimi finančnimi žrtvami sijajno oborožili in tako zagotovili srbskemu orožju krasne uspehe v balkanski in v svetovni vojni. Pri tem so kljub vsem ogromnim finančnim bremenom znali državni proračun spraviti v red. Demokratje takih uspehov doslej

nimajo. Zato jim je dobro došla prilika sedaj na Madžarskem in prizadevanju demokratskih ministrov je pripisovati naše sedanje vojne priprave proti Ogrski, proti katerih izvršitvi je nastopila velika antanta. Radikalni prvaki so neuspeh te akcije predvideli in zato je doma nastopil proti vojni akciji Stojan M. Protič, od zunaj pa predsednik vlade Pašić, ki je vladi poslal svarilo, naj se ne prenašajo v svojih ukrepih. Na ta način sta Pašić in Protič odvalila odgovornost za neuspeh naše zadnje diplomatske akcije na demokrate, ki so s tem pokazali, da so nesposobni za vodstvo notranje politike v državi.

Držanje Anglije.

Zagreb, 30. oktobra. V tukajšnjih političnih krogih z veliko pozornostjo zasledujejo držanje Anglije z ozirom na akcijo male antante proti Madžarski, ki je popolnoma protivno našemu stališču. Opozarjajo zlasti na dejstvo, da je bil pri pogajanjih ogrske vlade s Karlom ravno angleški zastopnik, dalje, da se je angleška vlada odločila odpeljati Karla na angleški ladji. Opozarjajo tudi na angleške simpatije napram Bolgarom.

Vsi ti znaki kažejo, da zasleduje angleška politika na Balkanu in v Srednji Evropi neko gotovo, stalno smer, ki gre bržkone za vstvaritvijo velike „carinske unije“ na Podonavju. Ravno tako opozarjajo na dejstvo, da je moral že od vsega početka veljati poskus naše vlade, da zopet zasede Baranjo s Pečujem vred, z ozirom na angleške finančne in paroplovne interese v tem rudniškem revirju in na Donavi kot brezuspešen.

Nezadovoljnost v opozicijskih krogih.

Zagreb, 30. oktobra. Iz Beograda javljajo: Demokratsko časopisje predstavlja enodušnost, ki se je bila pokazala na zadnji seji parlamenta za varstvo interesov cele države, kot neko zaupnico sedanji vladi. Tako tolmačenje položaja je popolnoma krivo in je izzvalo v opozicijskih krogih veliko nevoljo. Opozicija s svojim držanjem nikakor ni ho-

tela izreči zaupnice vladi, ampak je hotela le pokazati, da ne pozna strankarskih ozirov, če gre za skupne interese naroda in države. Trenotnih diplomatskih neuspehov, ki jih je zakrivila v prvi vrsti demokratska stranka, pa opozicija na noben način ne bo krila in po izjavah opozicijskih voditeljev ne prevzema zanje nobene odgovornosti.

Kdo je kriv?

Zagreb, 30. oktobra. V zagrebških političnih krogih živahno razpravljajo vprašanje, kdo je zakrivil zadnji naš diplomatski neuspeh. Večina se strinja v naziranjih, da so krivi neuspeha demokratski člani vlade, ki so hoteli izkoristiti položaj v svoje strankarske namene, da bi mogli pri bodočih volitvah volilcem pokazati vsaj en svoj uspeh. V tem mnenju podkrepljuje tukajšnje politične kroge dejstvo, da vlada v kritičnem trenutku ni odstopila in se ni umaknila koncentracijskemu kabinetu, v

katerem bi bile zastopane vse stranke, kar bi bila vlada dolžna storiti, če bi bila država res v nevarnosti, pač pa je hotela ostati na krmilu sama, da bi mogla morebitne uspehe naše armade izkoristiti v svoje strankarske namene. Te načrte pa je preprečil nastop velike antante, ki je zavzela nepričakovano prijazno stališče napram Madžarski, česar velika antanta mogoče ne bi bila storila, če bi bili v kritičnem trenutku v Beogradu napravili koncentracijski vlado.

Razdor v Samostojni kmečki stranki?

Razdor v Samostojni kmečki stranki.

Zagreb, 30. oktobra. Iz Beograda javljajo: V krogih Samostojne kmečke stranke so se pojavila zadnji čas ostra nasprotja med vodstvom in nekaterimi poslanci. Vpliv Samostojne kmečke stranke je vedno manjši in minister Pu-

celj se ne more več uveljavljati tako, kakor se je mogel pred sprejetjem ustave. Zadnji čas se je raznesla govorica, da iščejo nekateri člani Samostojne kmečke stranke zopet stikov s srbskimi zemljoradniki, — ki baje nameravajo začeti izdajati v Sloveniji svoj list.

Boji v Albaniji.

Zagreb, 30. oktobra. Iz Beograda javljajo: Naše čete prodirajo dalje. Albanci se umikajo na celi črti. Njihov od-

por je trdovraten, toda brezuspešen. Zasedli smo meje od leta 1918.

Naš zunanji in notranji položaj.

Našim bralcem hočemo natočiti čistega vina. To kar bomo povedali v teh vrsticah o zunanjem in notranjem položaju naše države absolutno drži. Naše informacije, po katerih hočemo napisati sledeči članek, so točne. Ne bomo se spuščali v morda zanimive podrobnosti, temveč podali splošno sliko.

1. Naš zunanji položaj.

Na vseh plateh imamo nasprotnika, med njimi so tudi zelo močni sovražniki. Med svoje sovražnike štejemo danes v prvi vrsti Lahe in Madžare. Češki minister Beneš je osnoval v Srednji Evropi takojmenovano „malo antanto“. V tej zvezi sta najpoglavitejša zaveznika Čehoslovaška republika in naša država. Ta „mala antanta“ je v bistvu obrambna zveza držav, ki so nanovo nastale po vojni ali pa so se povečale. Torej nekaka pozavarovalna pogodba. Njen cilj je, da se prepreči vrnitev cesarja in kralja na Dunaj in v Pešto. Kar se Dunaja oziroma Nemške Avstrije tiče, ima „mala antanta“ še enega zaveznika, s katerim sicer ni bila napravljena pismena pogodba, pač pa ustmena: to je soc. demokratična stranka na Dunaju. Sicer pa smo mi mnenja, da trajno cesar niti na Dunaju niti v Berlinu ni mogoč, dokler sedi trdno v Moskvi — Ljenu. Boljševiki drže situacijo v srednji Evropi glede tega vprašanja. Na Madžarskem vlada danes zopet stara plemiška kasta kot pred vojno in med vojno. Ta plemiška kasta, podpirana od mednarodnih judov, hoče imeti nazaj svojega kralja. Povrnitev kralja v Pešto mora dovesti do novih vojsk. Kralj v Pešti mora siliti na Dunaj. Cesar na Dunaju in kralj v Pešti pa mora siliti v Prago in v Zagreb. Toraj restavracija stare habsburške monarhije! To hočejo doseči plemiči na Madžarskem. Kdo stoji za njimi? Prvič Francija zaradi svoje lastne varnosti, da tako prepreči združitev vseh Nemcev v eno državo — koncem koncev za še takšno visoko ceno. Drugič Angleži, ki nosijo v žepu že izgotovljen načrt „carinske unije“ v Srednji Evropi. Tretjič stoji za Madžari Lahi, ki hočejo Nemško Avstrijo in Ogrsko izigravati napram Jugoslaviji. Lahi sicer nočejo cesarja na Dunaju, nočejo pa tudi močne Jugoslavije, s katero je bojni konflikt najbolj verjeten.

Kako stoji danes naša država v teh pogledih? Doživeli smo velike poraze: Plebiscit na Koroškem, Rapallo, delitev Banata, izpraznitev Baranje, vprašanje Reke. V vseh teh diplomatskih konfliktih smo bili tepeni. Pri tem so se „naši veliki zavezniki“ obnašali takole:

Italija odločno povsod proti nam. Francozi pravijo, da se z Lahi nočejo pripraviti, pa jih zato povsod potrdijo. Angleži kažejo nekako navidezno objektivnost, toda v vseh količkah spornih vprašanjih se dosledno obrnejo proti nam. Sedaj so na dnevnem redu meje med našo državo in Albanijo. Tudi tu so „zavezniki“ proti nam. Ob albanski meji se vrše boji. — Dnevno topniški duel in „puškarenje“, kakor pravijo uradna poročila iz Prizrena in Debra. To ni borba z Albanci, ki so večalimani le zunanja figura, temveč z Lahi. S temi imamo vojno de facto, pro forma pa z Albanci. Sedaj je Pašić v Parizu z grškim ministrom Guranisom, da najde izhod in rešitev. Zato je tudi naš kralj še tam. Srbi v tem vprašanju ne bodo popustili, pa naj pride kar hoče. Tako stojimo danes pred konfliktom, ki utegne vprašanje Srednje Evrope znova spraviti na dnevni red. Pri nas so merodajni ljudje te misli, da bi mogli zlasti v zvezi z Grki tudi vojaško riskirati konflikt. Mi Slovenci moramo biti na jasnem glede naše

države. Z njo sedaj stojimo in pademo, ker nič ne vemo, kaj bi nas utegnilo sicer zadeti. Da našo državo tudi v albanskem vprašanju užene, je Italija vrgla dosedanj kurz našega novca v Curihu, na drugi pa daje potuho Pešti. Pustolovstvo bivšega cesarja Karla ji je prišlo prav, če ga ni celo sama umetno izvala. Za sedanjo vrnitev cesarja Karla so vedeli kabineti v Rimu, v Varšavi, na Dunaju in v Beogradu že pred 14 dnevi. Zadnje soboto je minilo že štirinajst dni, odkar je belgrajska vlada depeširala na Dunaj in v Pešto, da ne bo trpela Karla ob Donavi. Bivši nemško-avstrijski kancelar Renner se je ustmeno dogovoril z Benešem o tej reči.

Imamo sedaj dve fronti, v Albaniji in na Madžarskem. Povsod stoje zadaj Lahi kot politični intriganti.

Položaj je toraj zelo zamotan in resen.

Za nas vse je jasno, da stojimo proti zunanjim sovražnikom v eni fronti z vsemi, ki so za domačo državo. Zavedamo se svojega porekla iz jugoslovanskega gibanja pred in med vojno, dasi zahtevamo miren izhod iz te zagate in končno likvidacijo mejnega spora tudi v Albaniji.

2. Naš notranji položaj.

Ta bi moral slediti nujno zunanje-mu. Toda temu ni tako. Sedanji vladni sistem ni v skladu s potrebami zunanje-ga položaja. Opasnost slednjega nujno zahteva, da se državljani zadovoljijo, da široke vrste naroda najdejo svoj realistični interes na tej državi. V tem pogledu smatramo sedanjo centralistično ustavo in upravo za nesrečo. S sedanjim vladnim sistemom niso zadovoljni ni Hrvati ni Slovenci. Oboji pa se morajo zadovoljiti. Oboji zahtevajo revizijo ustave. To je pogoj zunanje moči, ki jo naša država tako silno potrebuje. Ne le zaradi trenutnega zunanje-ga položaja, temveč tudi zaradi tega, ker je Jugoslavija vsled nesrečnih mirovnih pogodb potisnjena v enak položaj, v kakršnem se je nahajala pred vojno mala Srbija napram veliki Avstro-Ogrski monarhiji. Kaj je temelj vsake države? Zadovoljnost državljanov! Časih so državniški rekli tudi tako: armada in justica. Če se državljani ne branijo služiti v armadi in plačevati davkov — je to dovolj. Vse ostalo je podrejenega pomena.

V Beogradu je naš parlament. V njem vladate dve buržujski stranki, ki nočeta davčnega vijaka porabiti tam, kjer bi kaj izdal. Vsa državna bremena slonijo na takozvanem „malemu“ človeku, to je na delavcu in kmetu. V ta parlament je poslal zlasti delavski stan predvsem komuniste. Te pa je vlada razgnala in delavstvo je ostalo le nezadostno zastopano. Zato sedaj v socialnih vprašanjih tako gre kakor gre. Socialne množice toraj niso in ne morejo biti zadovoljne. To je ena plat. Druga plat je plemenski boj. Hrvatov v belgrajškem parlamentu ni. Oni so ostali doma.

Pod vodstvom Radića se je osnoval „hrvaški blok“ za katerim stoji velika večina hrvaškega delovnega ljudstva. Ta blok je že pristal na minimalen program. Oni zahtevajo vsaj za banovino avtonomijo. V to svrhu pa je revizija ustave potrebna. Da se pa more izvesti, je treba, da na njo pristane kralj in se izvedejo čimprej nove državne volitve. Pašić dozdevno nima posebnih izkušenj v vodstvu notranje državne politike. On je potrebno „srednjo linijo“ izgrešil. Nastopil je sedaj drug srbski državnik, ki ima v notranji državni politiki velike izkušnje; to je Stojan Protič. On vidi, da je državna ladja izgubila notranje ravnotežje. Pričel je boj za plemenski sporazum med Srbi, predvsem v radikani stranki, katere sošef je. Našel je

platformo za sporazum s Hrvati, ki bi jutri šli v belgrajski parlament, če bi se ustvarilo vsaj novo ministrstvo brez Sv. Pribečevića. Avtonomija hrvaške banovine je danes gotova reč.

Kaj pa mi Slovenci? Tudi pretežni del našega ljudstva hoče avtonomijo nedeljene Slovenije. Vemo, da ne bo prej notranje državne konsolidacije, dokler ne bo oblast v državi primerno razdeljena na vsa tri tvoreča jo plemena, Srbe, Hrvate in Slovence. Še več: **dokler ne bodo vsa ljudstva te države med seboj enakopravna in res samoupravna po načelih resnične, neokrnjene demokracije.**

Ta sporazum, ki je predpogoj za socialno delo v korist delovnega ljudstva, je prav lahek. Vprašamo samo: Ali se Hrvati in Slovenci branjajo služiti v armadi? Ne! Ali ne plačujejo davkov? Plačujejo jih in celo prav veliko in prav točno! **Kaj hočete še več?** Sedaj naj tudi država dá njim, kar smatrajo potrebno za sebe. Pustite, da se tisočletne kulturne in gospodarske zgradbe razvijajo slobodno po svojih močeh v korist ljudstva in države! Ali ne vidite, da je

sedanja mehanska unifikacija naše države že iz gospodarskih in vsakdanjih življenjskih potreb nemogoča in nevzdržljiva, ker obstoji jugoslovanska država iz dveh delov: enega, ki gravitira na Solun in na Egejsko morje (kar leži dežel onstran Donave in Drine) in drugega, ki gravitira na jadransko morje (predysem Hrvaška, Slovenija, Vojvodina, Dalmacija). Mali David ne more rabiti Goljatove obleke in obratno. Pustite vsakemu to, kar mu je dala narava sama.

Mi gremo torej nasproti realizaciji dela našega programa. **Avtonomija pride!** To stoji. S tem seve naš maksimalni program še ne bo izpolnjen. Mi Slovenci se zavedamo, da je jugoslovanska država naša nacionalna politična hrbtenica. Želimo videti v naši državni družini i Bolgare. Ko se to zgodi, bo jugoslovanska država res močna in nepremagljiva stavba miru, zadovoljstva in krepkega svobodnega napredka v srednji Evropi in na Balkanu. Za tem ciljem gremo, gledajoč v novo dobo, nov svet z odprtimi očmi in pogumnim srcem!

Prvi korak.

V kratkem bo začel poseben odsek zakonodajnega odbora razpravljati o razdelitvi države na oblasti, kakor jih predvideva nova ustava. Poročila pravijo, da bo takih oblasti 25 (drugi trde 26). Glede Slovenije pa javljajo, „da bo mogoče še razgovor“ in samo za Ljubljano naj bi se določilo neko posebno stališče.

Besede, „da bo glede Slovenije mogoče še razgovor“, si tolmačimo tako, da **bo prišlo vprašanje upravne razdelitve Slovenije na dve oblasti, na ljubljansko in na mariborsko, še enkrat v pretres.** Upamo, da bo vsaj takrat prišla do veljave pamet in ne strankarski oziri.

Mogoče je sicer, da je glede Slovenije privedel naše centraliste do boljšega spoznanja načrt novega volilnega zakona, ki prisoja večinskim strankam dve tretjini mandatov, ostanek pa naj se razdeli na manjšino po nekem proporcu ali ključu. Kako bodo določili naši zakonodajci pojem „večinska stranka“, to še ni prav jasno, mogoče pa je slučaj, da opredelba tega pojma za naše centraliste ne bi izpadla ugodno in bi določili večinske stranke po oblastih in ne za celo državo. Če bi se to zgodilo, bi bili naši centralisti v neprijetnem položaju in bi odrezali skoro gotovo bolje, če ostane Slovenija cela.

Toliko le mimogrede. Gotovo pa je, da je za upravo kot tako mnogo bolje, če na dosednji razdelitvi upravnih oblasti v Sloveniji ne pride vsaj začasno do nikakih izprememb.

Načelo vsake uprave je, da dela kolikor mogoče hitro in po ceni. Kaj pomeni ogromen uradniški aparat za državni proračun, vidimo danes v Avstriji, kjer pride na 6 oseb prebivalstva že 1 uradnik. Pod tem silnim bremenom se država ruši in tega pri nas ni treba.

Kaj bi pomenila pri nas upravna razdelitev na dve oblasti? Nič drugega, kakor silno pomnožitev stroškov. Osta-

la bi sicer okrajna glavarstva v ljubljanski in mariborski oblasti, ostale bi občine, morali bi pa nanovo organizirati mariborsko centralo. „Veliki župan“ bo moral imeti svoj aparat in to danes ni po ceni in je tudi popolnoma nepotreben.

Današnja Slovenija ni mnogo večja kakor je bila nekdanja Kranjska. Centrala uprave na Kranjskem in tudi v mnogo večji Štajerski je bila razmeroma mnogo manjša kakor je današnji vice-centralni urad v Ljubljani. V Ljubljani je vodil upravo deželni predsednik, vladni aparat pa je bil razdeljen na oddelke, ki so pod vodstvom uradnikov šestega ali pa še nižjega razreda prav dobro vršili vse posle današnjih poverjeništev (ozlroma ministrskih ekspozitur). Pisarniške posle je opravljalo malo število dosluženih podčastnikov in sicer za vse oddelke skupaj. Prilичno na isti način so vodili upravo tudi v Gradcu.

Ker današnja Slovenija kakor rečeno ni mnogo večja od nekdanje Kranjske in manjša kot je bila nekdanja Štajerska, zato res ne najdemo pravega vzroka ne za ogromno povečanje ljubljanskega vladnega aparata in tudi ne za še večje eventualno povečanje v slučaju ustanovitve dveh oblasti.

Znano je, da so takoj po prevratu 1. 1918. v Ljubljani ustanovili „narodno vlado“ kot neke vrste revolucijsko oblast, ki ni izvrševala samo poslov bivše pokrajinske kranjske (štajerske) vlade, ampak je izvrševala tudi posle centrale in prevzela nase delokrog dunajskih ministrstev. Poverjenišstva so bila kakor mala ministrstva. Če bi bila postala Slovenija kaka samostojna in neodvisna država, bi bila poverjenišstva z močjo in delokrogom ministrstev bržkone tudi ostala, ker bi bila potrebna. To se pa ni zgodilo. Z aktom od 1. dec. 1. 1918. pa se je Slovenija ujedinila z bivšo kraljevino Srbijo v eno državo, bel-

grajska ministrstva so postala skupna ministrstva kraljevine SHS in vsled tega so postala poverjenišstva „v ministrskem rang“ odveč. Da so se poverjenišstva držala še naprej, to je bilo sicer praktično utemeljeno v toliko, ker ministrstva v Belgradu še niso bila dovolj organizirana za vodstvo celokupne državne uprave, kakor še danes niso, teoretično pa njihov nadaljni obstoj ni bil opravičen. Poverjenišstva bi bila morala po 1. dec. 1. 1918. takoj likvidirati, ker so z aktom od 1. dec. 1. 1918. izgubila svoj pravni „raison d'être“, in na njihovo mesto bi bila morala stopiti mnogo cenejša uprava v stari čeprav nekoliko modernizirani obliki. Za Ljubljano in za Slovenijo bi bil zadostoval — teoretično vsaj — zopet le 1 deželni predsednik, cela armada hofratov in legije različnih svetnikov bi bile morale skopniti kot sneg spomladi in neštevilno armado pisarniških moči bi bili morali reducirati na staro število. Praktično to resda tačas zaradi neurejenega centralnega aparata ni bilo izvedljivo — dokaz, da so merodajni gospodje naše upravo ujediničenje izvrševali nekoliko brezglavo — nikjer pa ni zapisano, da se to ne bi dalo izvesti danes ali jutri, kolikor bolj se bo izpopolnil centralni aparat, in gledati bo treba, da uradniški aparat reduciramo na minimum, ne pa da množimo uradništvo do brezkrainosti in to še s tem, da ustanavljamo nove oblasti brez vsake najmanjše stvarne potrebe, iz golega sovraštva in arupatije do vsega, kar je bilo, ne da bi prej skrbeli za nadomestilo z nečim boljšim!

O Bolgarih.

V prvi številki belgrajskega političnega dnevnika „Radikal“ piše g. Stojan M. Protič tudi sledeče: „Prvi pot v zgodovini se je naš narod ujediniel v samostojni državi; prišel je pod en sam državni in politični krov. Pod ta krov bi mogli priti i **Bolgari**, da ni njihova kri v **gornjih slojih** pomešana s turško in tartarsko, kar sami priznavajo, in da niso od prvih dni svojega preporeda v preteklem stoletju bili igračka tujih, inozemskih uplivov, kateri so jih pritiskali od spredaj in od strani, naposled celo z višine bolgarskega prestola.“

Prvikrat se je s tem od realne politične strani srbske priznalo, da spadajo k Jugoslaviji i Bolgari. Pripominja se, da so **višji sloji** bolgarskega naroda pomešani s tujo krvjo. Kaj se pravi to? Tudi pri nas Slovincih so **višji sloji**, ki so mešani z germansko krvjo; kakor so hrvaški **višji sloji** pomešani z madžarsko ali celo z židovsko krvjo. Tudi pri nas Slovincih, so dolga stoletja prevladovali nemški, toraj tujerodni uplivi. Še dandanes sede na odličnih državah upravljajočih mestih rodbine s pretežno nemško krvjo. Ti tuji uplivi so nas do zadnjega pritiskali od spredaj i od strani in nas vsaj deloma tudi še danes. Tudi madžarski in avstrijski prestol v tem pogledu z ozirom na Hrvate in Slovence ni bil prav nič boljši od — bolgarskega, ki je na njem sedel in sedi Hohenzollern.

Toraj nobenega resnega pomisleka ni, da ne bi tudi Bolgari prišli pod enotni

To so na kratko stvarni razlogi, ki govore za to, da ostani Slovenija upravno to, kar je: nedeljiva celota. Komur so nekdanje „historične“ meje tako zoprne, ta naj se zadovolji vsaj s tem, da je padla meja med Kranjsko in Štajersko in koščkom Koroške. Če se bo pokazala potreba, bodo padale še druge meje; dokler pa te potrebe ni in niso ustvarjeni priedpogoji za njihov padec, naj ostane to, kar je.

Glavna naloga uprave je, da **zadovolji ljudstvo**. Ljudstvo se niti zavedati ne sme, da ima nad seboj kakšno oblast, tako gladko mora teči uprava. Obuvalo je dobro, kadar ne vem, da sem obut. Kadar čutim obuvalo na nogi, je obuvalo slabo, ker me tišči. Današnja centralna uprava še ni tako daleč. Kadar pa bo, **takrat bo čas za „integrirno ujediničenje“ tudi v upravnem oziru.**

Z ustanavljanjem novih oblasti ne bomo dosegli ničesar. Kvečjemu to, da se bodo stroški za upravo silno pomnožili. Mi moramo pa gledati, da se stroški znižajo in to je mogoče doseči. Kolikor enostavnejši je aparat, toliko gibkejši, — agilnejši in razumljivejši je. Tudi na voz se da pritrditi namesto štirih koles še peto in šesto kolo, ampak to bi bila potrata. Ravno tako peto kolo na naši upravi bi bila poleg obstoječe še ena nova upravna oblast v Sloveniji.

Upamo, da bodo vodili pri novem pretresu glede razdelitve države naše zakonodavce bolj stvarni in manj strankarski oziri kakor prvokrat in da je možnost male revizije dotičnih ustavnih določb dana brez velikih težav.

državni in politični krov. „Višji sloji“ so sicer važna in realna politična činjenica, toda samo tako dolgo, dokler se narod, ljudstvo ne osvobodí in ne pride do svojih naravnih pravic.

Med Slovenci se najde že mnoge podobnih izjav in utemeljevanj. Med vojno je na priliko razbobnalo po svetu enako misel „Jugoslovansko republikansko udruženje“, potom svojega angleško pisanega mesečnika „The Jugoslav Review“. Tam je odtisnjena tudi takozvana „čikaška proklamacija“, ki pravi med drugim:

„Slovenci, živeči v Sloveniji, Istri, spodnji Štajerski in Koroški, v manjših skupinah na Ogrskem, so en etnološki del Jugoslovancov, ki jim pripadajo Hrvati, Srbi in **Bolgari**. Vprašanje, v koliko so Jugoslavi eni četveroimeni narod mora biti rešeno znanstveno, nikakor pa ne politično.“

To resolucijo je sestavil današnji predsednik socialističnega kluba v Beogradu, g. Etbin Kristan, ki pa je od leta 1917. spremenil svoje nazore v tem vprašanju — sodeč po sedanjih prilikah.

Mi smo v tem vprašanju dosledno in **načelno** zato, da spadajo k Jugoslaviji i Bolgari. Zelo odlični angleški politiki so istega mnenja. O tem bi mogli zelo na dolgo citirati, kar pa ni naš namen, ker naš list še ni revija.

Tudi zelo odlični Bolgari mislijo slično. V Bolgariji je danes na krmilu kmetiška stranka, ki ji načeljuje Stam-

LISTEK.

Salamon Žerjal:

Avstrijakantje.

„Prizor v gostilni pri „Narodnem listu.“

O s e b e :

Govecej.
Menkar.
Micka, natakarcica.
Gostilničar.
Opozicijonalec.
Gostje.

Pri mizah sedijo gostje in se mirno razgovarjajo. Sredi sobe Govecej sam pri mizi. Micka streže gostom. Menkar vstopi in sede k Goveceju.

Menkar: Klanjam se.

Govecej: Zdravo, gospod profesor doktor.

Micka: Želite gospod?

Menkar: Četrtinglo! Kaj pa imate za zob?

Micka: Kranjske klobase.

Menkar: (vznemirjen) Kaaj? Nesramnost! Kamor pridem, povsod samo avstrijankanstvo. (Vedno bolj vznemirjen.) Ali veste, vi... vi... coprnica avstrijska, da je bila kranjska dežela av-

strijska kronovina in da so kranjske klobase najbolj ostuden znak avstrijakantstva. (Kriči histerično. Nekateri gostje vstanejo in se bližajo njegovi mizi.) A jaz vam povem, kranjska klobasa, ta prokleti avstrijski mentalitet in znak našega suženjstva, bo prenehal... proklete kranjske klobase... coprnica nemarna... avstrijska... na! (Prismoli Micki klofuto.)

Micka: O joj, o joj... (steče jokaje v kuhinjo.)

Prvi gost: Kaj je? Kaj se je zgodilo.

Opozicijonalec: Ta klobasar je oklofutil Micko. To pa ne gre. Tega pa že ne! Nesramnost!

Menkar: Avstrijakant!

Opozicijonalec: Kaj? Kdo? Jaz?!

Čakajte... čakajte... (vzdigne palico.)

Drugi in tretji gost: (ju miriti). Mir gospoda, mir!

Menkar: (histerično) Avstrijakant... avstrijakant...

Občno razburjenje. Kriki: Kaj je? Kdo? Klofuta! Avstrijakant! Nesramnež! Kje je Micka? Ven ž njim! Udri ga!

Govecej (gromko): Gospoda moja, prosim za besedo (stopi na stol in rogo-

vili z rokama). Gospoda! Mir! Prosim za besedo!

Opozicijonalec: Kaj hoče ta „dripec“?

Četrtili gost: Pst! To je Govecej!

Opozicijonalec: Govecej ali Govečina! Ven z „dripcem“!

Par gostov: Tiho! Naj govori!

Četrtili gost: Živijo Govecej!

Govecej: Hvala vam lepa gospoda za vaše zaupanje, katero ste mi izkazali... hm... da... torej... žal je padla klobasa radi avstrijakantstva. Gospoda moja! Mi vsi smo dobri državljani, dobri Jugoslavi in v naših vrstah ni prostora za stare avstrijske generale, katerim se hlače tresejo pred poličem vina (smeh)... da... Res je! Gospod profesor doktor ima prav... Kranjska dežela je bivša avstrijska kronovina in vsled tega tudi kranjske klobase ne prijačo mojemu želodcu (smeh)... oprostite, hotel sem reči: mojemu jugoslovanskemu mentalitetu, ker so takorekoč znak avstrijske kro...

Opozicijonalec: Griža zelena! Kofeta se najej! Kaj pa štajerska vina?

Menkar (histerično): Štajersko vino... fej... avstrijakantstvo... fej... fej!

Opozicijonalec: Ven z glisto... v vodnjak! Naj se vode napije!

Gostilničar in več gostov: Ven ž njim! (Hrup, kriki. Menkar izgine.)

Govecej: Gospoda! Prosim za besedo... dovolite... malo nesporazumljenje. Vsi me poznate...

Četrtili gost: Živijo Govecej!

Govecej: Hvala vam, gospoda moja za zaupnico. Rekel sem, da sem vaš h misli. Ta profesor in doktor, ki ga niti ne poznam, pa sme sicer kot inteligent povedati svoje mnenje... ampak mi ž njim ne soglašamo. Radi tega gospoda moja, sem vam prav hvaležen, da ste mi takorekoč vzeli besedo iz ust. Vodo naj pije, če se mu zljubi. Mi pa, prijatelji, bomo še dalje pili štajersko vino in jedli kranjske klobase. Micka! Prinesite mi kranjsko klobaso!

Četrtili gost: Živijo Govecej!

Govecej: Hvala vam prijatelji! Mi ostanemo, kakor smo bili! Živela Štajerska, živela Kranjska, živela naša domovina!

Govecej intonira, drugi pojejo ž njim:

Lepa naša domovina,
oj junaška zemlja mila...
(Zastor počasi pada.)

boliski, današnji bolgarski ministrski predsednik. On se je že ponovno v tej svoji lastnosti ponudil Jugoslaviji. Toda je bil brskiran, češ, predno se razgovarjamo o tem, mora Bolgarija odstopiti Srbiji še te in te dele svojega teritorija. Pa to so že vprašanja dnevne politične taktike, če naj postopanje imenujemo s to spravlivo besedo. Pa ne samo stranka bolgarskih kmetov, ki je danes vladovita, temveč tudi nekatere druge bolgarske stranke mislijo enako. Tako predvsem stranka bolgarskih demokratov, ki ji načeljuje bivši ministrski predsednik Malinov. Ta bo, kolikor smo informirani, že v najbližji bodočnosti javno izrekel, da žele Bolgari priti k Jugoslaviji. Da so tudi bolgarski socialisti, in sicer levi in desni, iste misli, ni treba menda šele dokazovati iz citatov njihovega časopisa.

Treba je tedaj, da tudi v Jugoslaviji pričnemo o tem debato. Zlasti mi Slovenci in Hrvati smo v prvi vrsti poklicani, da se izrečemo o tem vprašanju. Da vlada med Srbi danes še neka nezaupnost napram Bolgarom, je človeško razumljivo in utemeljeno. Toda bivši bolgarski car in tisti višji sloji bolgarskega naroda, ki so po besedah Protičevih pomešani s turško in tatarsko krvjo, so danes na tleh. Danes imamo po vsej priliki tudi politično opravka zgolj

z bolgarskim narodom, ki sam od sebe in po svoji naturi gotovo ni zločinski in takšen, da bi smeli z njim postopati kot z zavratnim tujcem ali hudodelcem.

Po našem mnenju je Jugoslavija brez Bolgarov torso. Treba iti za tem, da se doseže ujedinjenje tudi z njimi. Jugoslavija z Bolgari bi bila tako silna državna zgradba moči, zadovoljnosti in mirnega napredka, da bi bilo s tem ob enem definitivno rešeno i vprašanje današnje laške Slovenije in koroških Slovencev. Takšna Jugoslavija bi bila absolutna moč na nemirnem Balkanu in važna politična sila ravnotežja v srednji Evropi. Ta političen cilj se zdi morda marsikomu danes sanjav, toda pomislimo, da še ni preteklo veliko Save, ko je bila tudi današnja Jugoslavija marsikomu — sanjarska domislica.

Zato je potrebno, da naše politične stranke začno misliti tudi na — Bolgare in da se uradno izjavijo o tem: ali smatrajo Bolgare za sestaven del Jugoslavije ali pa ne.

Mi to politično misel priporočamo v premislek. Sami smo mnenja, da brez Bolgarov dolgo ne moremo biti. Že gledamo na ta naš cilj, spoznavajoči potrebo novega življenja, v ljubezni prerojenega sveta, — nadaljno višjo stopnjo bratstva med narodi.

Opazovanje.

Ko so prišle v javnost prve vesti o povratku bivšega cesarja Karla na Ogrsko, smo imeli priliko opazovati jako zanimive duševne pojave: ponekod prikrito veselje, ponekod strah, ponekod ogorčenje, največ pa dvoumnosti in napete vzdržnosti, plavajoče med upom in strahom!

V teh čudnih dneh so napravili ljudje mnogo dovtipov in šal. Dobrih in slabih, vseh. Ker pa mora imeti dovtip, če hoče doseči svoj namen, vendarle nekaj realnega ozadja, iz katerega se da sklepati na pravo duševno stanje in razpoloženje po dovtipu prizadetih, zato naj začnemo tudi mi z dovtipi.

Prav pogosto smo slišali te dni vprašanje: Ali si že očedil Karlovo sliko? Ali pa: V Ljubljani je zmanjkalo čistilne paste, ker vsi čistijo stara odlikovanja in knofe na starih uniformah. Ali pa: Ali hodiš na kolodvor čakati na dunajski brzovlak? Ali pa: Karl pride v Kočevje, kjer bo pristopil k radikalni stranki.

Kaj se da sklepati iz teh hudomušnosti? Ali naj sklepamo, da je v Ljubljani oziroma v Sloveniji — s takimi vprašanji so namreč zbadali povsod — res toliko „karlistov“? To bi bilo preveč. Samo na sebi to tudi ne bi bilo prehuho. Če imamo že prostora za sedanjih 6 ali 7 strank, bo prostora tudi še za dve ali tri nove. Hudo pa je to zaradi tega, ker vidimo na celi črti silno omahljivost v mišljenju.

Recimo, da bi se bil Karlu njegov poskus posrečil. Ali mislite, da bi bili omenjeni dovtipi potem še ostali samo dovtipi? Težko! Zgodilo bi se bilo čisto gotovo, da bi bili dobili ti dovtipi jako veliko življenjsko silo, in sicer brzokone baš pri tistih, ki danes najbolj razkričevajo svoje jugoslovansko, katero so po večini odkrili šele — po „prevratu“ leta 1918! Kakor so se priznani nemškutarji čez noč prelevili celo v pravoslavne Juslovane, tako bi danes isti ljudje zopet peli slavo in hvalo germanstvu. In če bi vrag prinesel Lahe v deželo, bi sedeli gospodje zvečer v kavarni in v gostilni in rekli: „Da, da: jaz sem že od nekdaj bil uverjen, da je ni nad laško kulturo in že od nekdaj sem to trdil.“

Dogodki zadnjih dni so odkrili pred našimi očmi veliko rano na našem narodnem telesu, rano, ki razjeda zlasti našo inteligenco, to je pomanjkanje samostojnosti. Srbi, katere ravno ti slabiči tako zelo hvalijo, ne da bi jih sploh poznali, so v tem oziru čisto drugačni. Ko

je za časa okupacije avstrijski guverner na službenem potovanju po notranosti dežele obiskoval tudi vasi in sela, kar jih je še ostalo, so ga pričakovali povsod vaški veljaki in ga sprejeli dostojno, ampak silno ponosno! Nobenega priklanjanja, nobenega klečeplazenja. Na stavljena jim vprašanja so odgovarjali kratko in jedrnat, toda s povzdignjeno, ne s povešeno glavo! Rezultat je bil, da je dobil gospod guverner pred temi „premaganci“ silen rešpekt in težko če ni dobil že takrat vtisa, da ti „premaganci“ le niso premaganci! Tak učinek je imel srbski ponos.

Sedaj pa si zamislimo namesto teh ponosnih, priprostilih kmetov naše ljudi pred vsemogočnim guvernerjem. Kakšno priklanjanje, kakšno zatiranje zvestobe in lojalnosti bi doživeli in koliko „patriotičnih“ fraz bi slišala ušesa mogočnega gospoda! Hrbenice bi se krivile kakor gospena, če jo pohodiš in glave bi visele z vratov kakor suho grozdje na nitkah.

Vzrok temu pojavu je, ker nikdar nismo poznali in nismo smeli poznati besede samostojnosti. Mi smo bili vzgojeni v poslušnosti in v pokorščini kot osebe, vzgojeni smo bili tako kot narodna celota. Danes pa nam ne pride niti v sanjah na misel, da bi se tej slepi poslušnosti odrekli, ker spoznavamo njeno sramotnost, ampak čvrsto nadaljujemo svojo staro hlapčevsko tradicijo! Kljub svetovni vojski, kljub prevratu, kljub osvoboditvi so ostali naši hrbti krivi in naše glave povešene, spremenili so se samo ljudje, katerim se priklanjamo in pred katerimi padamo na kolena. Lizati moramo, če ne eno..., pa drugo..., samo da je... (Na mesto pik je treba postaviti dve, ali blagoglasnejše tri črke).

Kako drugače bi mi stali v svetu, če bi imeli nekoliko bolj razvit čut za samostojnost, bodisi kot ljudje, bodisi kot narod! Kot samostojno misleči ljudje bi rekli mirno in s ponosom vsakemu v lice, kdorkoli bi prišel pred nas, med nas ali nad nas: Mi smo tu! Malo nas je in slabi smo po številu in s surovo silo lahko delate z nami kar hočete, ampak mi smo tu! Mi smo tu kot celota, ki se svoje skupnosti zaveda in od svoje skupnosti ne odstopi nit za las! Mi smo tu, mi smo skupnost, in hočemo kot taki živeti svoje samostojno življenje!

Danes ne moremo govoriti tako, ker za to nismo sposobni. To je dokazala Karlova avantura.

Centralizem in narodno ujedinjenje.

Centralistični listi pogrevajo vedno stare ugovore proti avtonomiji: češ, država je premajhna; avtonomistično Jugoslavijo žele Madžari in Italijani, naši največji sovragi; ob avtonomiji bi se poglabile razlike med plemeni, kar bi bilo celotni državi v kvar itd. Ti ugovori ne drže. Švica je še mnogo manjša, a kljub temu se je tam izbrano obnesla federa-

cija; kar žele sovražniki, ni da bi moralo biti vedno slabo, sicer smo pa že sami dosti nerodnosti zakrivali, ne da bi jih nam kdo želel! Da bi se ob avtonomiji morale povečati plemenske razlike, je pač le neosnovana trditev. V prejšnji Galiciji so bili večni spori med Poljaki in Malorusi, v Rusiji je skušala državna sila ustvariti iz vseh Rusov in Poljakov

eno slovansko telo, pa se ji ni posrečilo. Srditi boji med Čehi in Poljaki v avstrijski Šleziji so tudi znani. A kdo more trditi, da so te nesrečne boje inscenirali v vsakem slučaju naši dedni sovragi? Ta nesoglasja so deloma izrodek našega — povejmo si odkrito — značaja in pa plod zgodovinskega razvoja. Nestrpnosti smo, premalo premišljujemo in znanstveno utemeljujemo, nam ni prav za red in praktičnost, ampak sledimo kaj radi nejasnim čustvom in mnogoličnim željam. To vse glede jezika, ki nima mnogo opraviti z državno ureditvijo. Mi imamo lahko skupen jezik in avtonomijo, obratno pa tudi centralizem z več jeziki. Da imajo Nemci skupen jezik, jim ni bilo treba enotne države, ki bi jih silila k sprejetju nove „visoke“ nemščine, ampak le praktično misleče in znanstveno izobražene inteligence, ki se je posluževala izbranega jezika za duševne proizvode. Kakšna je razlika med pruskim „Plattdeutsch“ in bavarsko-avstrijskim narečjem, in vendar je premostena za vedno. Če pomislimo, da je Lutrov novi jezik cepil Nemce v dve verski stranki, a je našel kljub temu splošno priznanje, se moramo le čuditi nemškemu zmislu za disciplino, red in praktičnost.

Ustvariti danes kak skupen jugoslovanski jezik ni lahka naloga. A da bi moralo postati eno specifično narečje skupen jezik, to bi bilo krivično, neznan-

stveno in bi silno ličilo na željo po hegemoniji. — Dandanes jezikoslovje ni več v povojih in na podlagi primerjajočega jezikoslovja bi se dalo najti potrebno smernico za ustvaritev enotnega jugoslovanskega jezika. Najprej bi se dalo v tem oziru kaj doseči na znanstvenem in tehničnem polju. Prvi pogoj bi bila enakost analfabela in skupen pravopis. O praktičnosti in popolnosti latinske pisave ne bomo zgubljali besed, ker vemo, da ni izobraženca v celi Evropi, ki bi je ne poznal. Ako misli Srbi res odkrito na ujedinjenje, naj doprinesejo to malo žrtev, da vpeljejo poleg cirilice tudi latinico, kar jim bo v največjo korist. Radevoljno bomo s Hrvati tudi mi opustili kak nam priljubljen slovenizem, ki ne bi zdržal znanstvene kritike.

Škoda energije in časa pa je, diktirati eno narečje kot državni jezik in ga kratkomalo vpeljati že v najnižje razrede narodne šole. Šola ne more delati čudežev, najmanj pa tedaj, ko je ljudstvo nezadovoljno z razmerami in šoli oziroma učitelstvu kot konkretnemu činitelju državne oblasti neprijazno in nenaklonjeno. Primerov k tej trditvi najdemo dovolj iz polninske zgodovine.

Gotovo je lepo in idealno, pripadati jeziku, ki ga govore in goje milijoni bratov na obsežnem ozemlju. Toda če ostane pri sedanjem načinu „ujedinjenja“ in jezikovnega izenačevanja, pa žal ne moremo nič dobrega prorokovati.

Avtonomija v Italiji.

Italijanska vlada razmišlja o vzpostavitvi avtonomije v Julijski Benečiji, kjer žive Slovenci in Hrvati, ki so pripadli po sloviti antantni teoriji o samoodločbi narodov — Italiji. Vlada pripravlja dekrete o deželnem odboru in zboru v Gorici. Pozvala je že tamošnje politične stranke, da imenujejo svoje kandidate za odbor, ki naj pripravlja avtonomno upravo Primorja. Koliko se bodo Slovenci in Hrvati mogli v teh bodočih avtonomnih korporacijah uveljaviti, to je odvisno od njihove zavedenosti in taktične spretnosti. Otroško bi bilo misliti, da hoče rimska vlada ustreči domačemu slovensko-hrvaškemu prebivalstvu iz gole ljubezni. Od ciganov

italijanskega fašizma tega ne moremo pričakovati. Vsekakor se nam zdi, da ima pri tej svoji nameri lahka vlada dva namena: prvič zopet zboljšati državno in pokrajinsko upravo v anektirani deželi, kar bo le njej sami v korist, drugič pa zasleduje pri tem tudi določen političen cilj. Pri nas v Jugoslaviji tega cilja nočejo videti. Pa pride čas, ko ga utesnejo čutiti. Tedaj se bo pokazalo, da smo na pravem potu mi — ne centralisti. Pride čas, ki bo jarko ločil med ljudstvom in izdajniki. Ni res, da je stranka vse. So tudi stvari, ki je stranka pri njih — napačni daljnogled. To povemo na vse plati!

Dnevne vesti.

Za vojsko ali proti vojski? Zadnje dni se mnogo govori in piše o vojski. Vojsko baje pripravljajo v Belgradu. Tam tudi jako pazljivo zasledujejo stališča posameznih strank in listov glede tega silno kožljivega vprašanja. Stališče je glavno. Kdor nima stališča, je revež. Ampak najti pravo stališče, to je težko. Posebno za nas, ki smo že itak razkričani kot „prevratni elementi“ itd. Če bi mi res bili „prevratni in protidržavni elementi“, bi morali biti pravzaprav za vojsko, ker vojska je navadno mati prevratov. Toda če rečemo, da smo za vojsko, bodo državotvorci zopet rekli, da smo hinavci. Če rečemo zopet, da smo proti vojski, nas bodo zaprli, češ, da smo protidržavni. Tukaj najti pravo stališče, je težka stvar. Če rečemo, da smo za vojsko brez vojske in vojskovanja, bodo tudi hudi, češ, da se norčujemo iz svetih reči. Mi se pa ne norčujemo in kljub vsem nevarnostim in pričakovanim očitkom pravimo, da smo za vojsko. To stališče moramo zavzeti na podlagi točnih informacij o razdelitvi bojnih čet. Zvedeli smo namreč, da bodo ukorakali v prvo vrsto strelskih jarkov sami ministri in bančni direktorji in predsedniki velikih akcijskih družb z nad 10 milijoni dinarjev osnovnega kapitala. V drugo vrsto pridejo verižniki in vsi, ki so za časa svetovne vojne sedeli doma brez potrebe. Za temi pride močan, neprodiren obroč strojnih rušk. Potem pridejo vsi, ki najbolj kriče po vojski, namreč ne po končani vojski, ampak zato, da bi vojska bila. Potem pridemo pa mi, stari veteranarji in invalidi. Ta razdelitev se nam zdi tako pravična, da smo brezpogojno za vojsko.

„Avtonomist“ hujska uradnike. Tako pravi neki državni uradnik v „Jutru“ od 28. oktobra, ker smo napisali nekaj vrstic povodom odpusta iz službe g. M. K. Mi nismo imenovali ne imena ne kraja, ampak vzeli smo samo dogodek kot tak za podlago svojega članka. Tudi se g. M. K. ni zatekel k „Avtonomistu“ za pomoč, ker če bi bil to storil, bi mu bili mi sami svetovali, naj v nje-

govem lastnem interesu kolikor mogoče hitro izgine od nas, da ga ne doleti še kaj hujšega, kakor svetujemo to vsem gg. uradnikom, če niso materijelno toliko podprti, da lahko shajajo za vsak slučaj tudi brez državne službe. Kar smo napisali, smo napisali iz lastne inicijative, ker smo hvala Bogu še toliko „pismeni“, da znamo brati slovenske liste in tudi toliko predrzni pred Bogom in pred „Jutrom“, da se upamo napisati par vrstic splošne kritike. Čestitamo pa „državnemu uradniku“, ki je poslal „Jutru“ svoj dopis, na njegovi iznajdljivosti. Upamo, da bo našel v enem prihodnjih „Uradnih listov“ svoje pričakovanje zadovoljeno in mu čestitamo že vnaprej.

Različne države. Mi imamo monarhije, v katerih se nahaja kralj ali cesar. Imamo pa tudi monarhije brez kralja, n. pr. Madžarska. Imamo republike, v katerih se nahaja predsednik. Imamo pa tudi republike brez prezidenta, n. pr. Kadičeva republika. Imamo pa tudi države brez kralja in brez prezidenta. To Rusija, če je res, da je Lenin ubit. Potem imamo tudi države, kjer ni ne kralja, ne prezidenta, in ne ministrskega predsednika. Taka država je n. pr. — kaj smo že hoteli reči? Ja, da so vse sorte držav na svetu...

Najboljša vlada je parlamentarna vlada. Posebno, če parlamenta nikdar ne skliče. Takrat se godi vsem dobro, ljudem in poslancem, ker imajo mir eni in drugi.

Najboljša vlada je molčeča vlada. Taka vlada je ljubljanska vlada. Če jo vprašas ali pa „gehorsamst“ prosiš, naj pove, kaj je z nekimi podporami iz Amerike, ona molči. Če jo vprašas itd. (glej zgoraj!), če ji je kaj znan akt, v katerem se neki šolski funkcionar samega sebe obtožuje, da je grešil, ona molči. Vlada vedno molči in molče — govori...

„Interesantna namigavanja.“ V „Jutru“ od 20. t. m. čitamo sledečo notico: „V socialno-demokratskem „Ljudskem Glasu“ označuje posl. Bernot pisavo g. Prepehula v „Avtonomistu“ kot „politično lopovstvo“ in označuje nekdanjo

vlogo voditelja slovenskih „avtonomistov“ v socialno-demokratski stranki v silno ostrih besedah. Posl. Bernot očita g. Prepeluhu, da je „gospodaril s provizijami tako dolgo, da so komunisti stranko skoro razbili.“ Odgovor g. Prepeluha na ta zelo prozorna namigavanja še nismo čitali. — Tako „Jutro“. Odgovarjamo za enkrat le toliko, da smatramo avtonomističen program za pravilen tudi v slučaju, če bi bil g. Prepeluh največji tat in goljuf. Kar se pa tiče bistva Bernotovih očitaj, odgovor tudi ne bo izostal, naj torej blagovoli „Jutro“ nekoliko potrpeti.

Parlament se je sestel 20. t. m. — Vse pri starem.

Nov list. V Belgradu je začel izdati Stojan M. Protič nov dnevnik „Radikal“. List je jako dober in se odlikuje od ostalih belgrajskih listov po svoji stvarnosti in temeljitosti. Vsem, ki radi čitajo kak belgrajski list, toplo priporočamo „Radikal“-a.

„Kmetijski List“ pravi, da imamo silno mnogo denarja. — Če nam bo dovolil minister Pucelj kakšno podporo, ga bomo imeli še več!

ložje in najbolj objektivno mogli spoznati, kako cenijo tuji kredit in moč naše države. O tem bomo obširno pisali, ko bomo za pogoje zvedeli.

Drugo vprašanje, o katerem moramo pa razpravljati že danes za vsak slučaj, je uporaba posojila. Kmet si tudi izposodi denar in izposojeni denar lahko porabi na dva načina: ali ga porabi za izboljšanje svojega gospodarstva, za nakup živine itd., ali pa ga zapravi, tako da je čez nekaj časa zopet suh kot je bil, samo da ima nekaj več dolga. V prvem slučaju pravzaprav ni napravil nobenega dolga, ker izposojeni vsoti odgovarja neka protivrednost, katero je za izposojeni denar kupil. V drugem slučaju se približuje polomu svojega gospodarstva.

Mi bomo morali gledati na to, da bo država porabila izposojeni denar na prvi način, t. j. da bo za izposojeni denar gradila n. pr. železnice ali ustanovila podjetja, ki nekaj nesejo in katerih vrednost bo rastla. Ta skrb bo ena najvažnejših nalog parlamenta, da bo natančno nadzoroval, kam ta denar gre. Druga skrb pa bo morala biti v tem, da

bodo vsi deli države deležni dobrot „denarnega blagoslova“, ki se bo razlil iz Anglije po naši deželi. To pa zato, ker vsi deli plačujejo davke in vsi deli države ebodo morali nositi odgovornost in poročstvo za točno plačevanje obresti. Zato bo prav in pravično, da imajo od posojila tudi vsi primerne koristi, namreč po tem, koliko državi dajejo na davkih.

Podcenjevati ne smemo dalje velikega političnega pomena vnanjega posojila. Angleški bankirji gotovo ne bodo podpisali niti vinarja brez vednosti in znanja svoje vlade. Če jim bo vlada dovolila ali svetovala naj dajo denar, jim bo to svetovala le v prepričanju, da bo naša država obstala in da bo pošteno plačevala. Brez teh garancij angleška vlada svojim finančnikom sploh ne bi dovolila dajati posojila. Na drugi strani pa je zopet mogoče, da se bo angleška vlada izrekla za posojilo v nadi, da dobi vsled posojila pri nas velik političen vpliv. Važno je eno in drugo in zato bo vnanje posojilo in okolnosti, pod katerimi bo sklenjeno, za nas tudi jako važno politično merilo.

Kurz naše krone v Curihu je še vedno nekaj nižji kakor 2 švicarska franka za 100 kron, ali 1 naša krona je vredna približno 2 vinarja ali 1 krajcar (v resnici še nekaj manj). Zanimivo je preračunati cene nekaterih predmetov na zlato švicarsko, oziroma na nekdanjo našo staro krajcarsko (goldinarsko) veljavo. Dobri čevlji veljajo danes okrog 800 kron = 800 krajcarjev oziroma 8 goldinarjev. Dekle so imele pred vojno povprečno po 10 goldinarjev na mesec (tudi več, nekatere seveda manj). 10 goldinarjev je tisoč krajcarjev, torej bi dekla morala imeti 1000 kron mesečno, če je imela prej 10 goldinarjev. Pred vojno je znašala povprečna plača uradnikov mesečno 100 goldinarjev ali 10 tisoč kron mesečno, če bi hotel živeti s svojo plačo približno tako kakor pred vojno. Danes prejema isti uradniki povprečno po 3000 kron mesečno, kar odgovarja stari ceni 30 goldinarjev. Račun je torej vrlo zanimiv.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Naročajte in širite „AVTONOMISTA“!

Gospodarstvo.

Vnanje posojilo.

Finančni minister je pred približno 14 dnevi odpotoval v London, da sklene z angleškimi bankami posojilo za našo državo v znesku 500 milijonov zlatih frankov ali 20 milijonov funtov šterlingov. En zlati frank je bil vreden pred vojno nekaj manj kot 1 krono v zlatu (ali pa v papirju, kar je bilo pred vojno isto), en funt šterlingov pa je bilo vrednih okoli 25 kron v zlatu. Danes so seveda razlike v veljavi ogromne in velja en angleški funt nekaj nad 1000 kron, tako da znaša vsota, ki si jo namerava izposoditi naša država na Angleškem, po kronski veljavi znatno nad 20 tisoč milijonov ali 20 milijard kron.

Po „privatnih vesteh“ iz Belgrada je posojilo že sklenjeno. Ne vemo, če niso te „privatne“ vesti majhen borzni manevar, ki naj vpliva na lastnike tujih valut, da jih kolikor mogoče hitro prodajo iz strahu, da ho novo posojilo ugodno vplivalo na ceno krone in da bo cena tuje denarja padla. Uradnega potrdila o sklepu posojila še nimamo, mogoče in verjetno pa je, da bo možno doseči sporazum in posojilo zaključiti, tako da bo država že v kratkem razpolagala z 20 milijardami kron v svojih blagajnah.

Pogojev, pod katerimi bi angleški finančniki morebiti bili pri volji dovoliti naši državi tako veliko vsoto denarja na posodo, nam še niso znani. Preveč človeški bržkone ne bodo, ampak trdi bodo. Po pogojih za posojilo bomo naj-

GOSPODARSKA ZVEZA

◀ v Ljubljani, Dunajska cesta šte. 29 ▶

Oglejte si razstavo najnovejših
poljedelskih strojev vseh vrst.

Vplačana deln. glavica
K 30.000.000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567.
Ček. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Krekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obreštuje najugodnejše vloge na knjižice
in v tekočem račnu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvovrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Jugoslovanski kreditni zavod

Marijin trg 8 Wolfova ulica 1 — Podružnica v Murski Soboti in Dolnji Lendavi.

obreštuje hranilne vloge
in vloge na tekoči račun
Ustanov. septembra 1919.
Prometa v lanskem letu
nad 128.000.000 kron



4 1/2 %



čistih brez odbitka
rentnega davka.

Neposredno pod
državnim nadzorstvom.

Kapital: K 20.000.000

Slov. eskomptna banka

Rezerve o vog K 6.000.000

Podružnice:

Novomesto in Rakek. Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur. Akreditivi — Borza.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/I.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled. Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50.000.000.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.